

บทที่ 5

สรุป สังเคราะห์และข้อเสนอแนะ

บทนี้จะนำเสนอข้อสรุปจากการศึกษาที่เป็นผลสืบเนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทก่อน พร้อมด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณกับข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนซึ่งรายละเอียดแต่ละประเด็นจะนำเสนอเป็นลำดับต่อไป

ก. ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

1) ด้านโครงสร้างการบริหาร

จะพบว่าระดับค่าเฉลี่ยของแต่ละรายการอยู่ในระดับมากกับระดับปานกลางเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมขององค์ประกอบด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจำแนกเป็นรายด้านโดยสรุป จะพบว่าอยู่ในระดับดังนี้

องค์ประกอบ	ระดับความเหมาะสม
1) เกณฑ์จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล	มาก
2) อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	มาก
3) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก เป็นสมาชิกสภาตำบล	มาก
4) เกณฑ์การสิ้นสุดสมาชิกภาพ	มาก
5) องค์ประกอบของสภาอบต. และการดำเนินงาน	มาก
6) องค์ประกอบคณะกรรมการบริหารอบต. และการดำเนินงาน	มาก
7) การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลจากระดับจังหวัดและอำเภอ	ปานกลาง
8) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล	
8.1 หน้าที่ที่ต้องกระทำ	มาก
8.2 หน้าที่อาจกระทำ	มาก
9) แหล่งรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล	ปานกลาง
10) รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล	ปานกลาง
ความเหมาะสมขององค์ประกอบโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวม	มาก

2) กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

จะพบว่าแต่ละรายการอยู่ในระดับมากกับระดับปานกลางเช่นกัน และเมื่อพิจารณาในภาพรวมโดยจำแนกเป็นรายด้านจะมีผลดังนี้

องค์ประกอบกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน	ระดับปฏิบัติการจริง
1) การสร้างและพัฒนาผู้นำชุมชน	ปานกลาง
2) การกำหนดประเด็นปัญหาและทางเลือกเพื่อแก้ไขและพัฒนาหมู่บ้าน	ปานกลาง
3) การดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน	ปานกลาง
4) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่ม/หมู่บ้าน/ชุมชน	ปานกลาง
กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในภาพรวม	ปานกลาง

จะพบว่าในภาพรวมโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์กับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ. ระดับ .05 และเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก (+) กล่าวคือ ถ้าหากโครงสร้างการบริหารองค์การบริหารมีความเหมาะสมเอื้ออำนวยในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจะดำเนินไปในทิศทางที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยภาพความเป็นจริงของการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนก็จะมีมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่เหมาะสม การดำเนินงานหรือกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของอบต.ก็ไม่สามารถบังเกิดผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้ สภาพการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนก็ต้องมีน้อยลง เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบที่เป็นมิตีย่อยด้านต่างๆ ทั้งในส่วนที่เป็นมิตีย่อยด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล และมิตีย่อยด้านกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จะพบว่ามีลักษณะของความสัมพันธ์ (ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และ .05) ระหว่างมิตีย่อยแต่ละด้าน ดังนี้:-

มิตีย่อยและภาพรวม	ลักษณะความสัมพันธ์
1) เกณฑ์การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล	1) มีความสัมพันธ์กับทุกมิตีย่อย ยกเว้น มิตินี้ 9 ,10 , 13 และ 15
2) อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	2) มีความสัมพันธ์กับทุกมิตีย่อย
3) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาตำบล	3) มีความสัมพันธ์กับทุกมิตีย่อย ยกเว้น มิตินี้ 10
4) เกณฑ์การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาองค์การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	4) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ

5) องค์ประกอบของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และการดำเนินงาน	5) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ ยกเว้น มิติที่ 15
6) องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และการดำเนินงาน	6) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ
7) การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลจากระดับจังหวัด และอำเภอ	7) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ
8) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ต้องกระทำ	8) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ
9) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่อาจจัดทำ	9) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ ยกเว้นมิติที่ 1
10) แหล่งรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล	10) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ ยกเว้นมิติที่ 3
11) ประเภทรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล	11) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ
12) การสร้างและพัฒนาผู้นำชุมชน	12) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ
13) การกำหนดประเด็นปัญหาและทางเลือกเพื่อแก้ไขและพัฒนาหมู่บ้าน	13) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ ยกเว้นมิติที่ 1
14) การดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้นำชุมชน	14) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ
15) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ	15) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ ยกเว้นมิติที่ 5
16) ภาพรวม กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน	16) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ
17) ภาพรวมโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล	17) มีความสัมพันธ์กับทุกมิติ

3) เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มในการประเมินระดับความเหมาะสมของโครงสร้างการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

1. เปรียบเทียบตามจังหวัด

1.1) ด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล จากการทดสอบความแตกต่างพบว่า มี 10 กลุ่มมิติรายการย่อยเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารขององค์ส่วนตำบลที่มีความแตกต่างกันระหว่างจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ. ระดับ .05 กล่าวคือ

จังหวัดสตูล จะประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างการบริหารในระดับที่สูง-ต่ำกว่าจังหวัดอื่นๆ ในกลุ่มมิติต่อไปนี้:-

- 1) มิติด้านเกณฑ์การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ระดับความเหมาะสมสูงกว่าทั้ง 4 จังหวัด (สงขลา ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส)

- 2) มิติด้านอำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประเมินระดับเหมาะสมสูงกว่า จังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส
- 3) มิติเกณฑ์การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประเมินอยู่ในระดับความเหมาะสมสูงกว่าจังหวัดนราธิวาส
- 4) มิติองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ. ระดับ .05 ประเมินอยู่ในระดับความเหมาะสมสูงกว่าจังหวัดปัตตานี
- 5) มิติด้านการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลจากระดับจังหวัดและอำเภอความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำกว่า จังหวัด สงขลา ยะลาและนราธิวาส

จังหวัดสงขลา ประเมินระดับความเหมาะสมโครงสร้างการบริหารส่วนตำบลสูง-ต่ำกว่าจังหวัดอื่นๆ ดังนี้:-

- 1) มิติด้านแหล่งรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลประเมินความเหมาะสมสูงกว่าแตกต่างจากจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส
- 2) มิติด้านรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลประเมินความเหมาะสมในระดับสูงกว่าแตกต่างจากจังหวัด ปัตตานี ยะลาและสตูล
- 3) มิติด้านคุณสมบัติผู้มีสิทธิ์สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาตำบลมีความเหมาะสมระดับ ต่ำกว่าแตกต่างจากจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสตูล

จังหวัดนราธิวาส

- 1) มิติด้านองค์ประกอบของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและการดำเนินงานประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำกว่า แตกต่างจากจังหวัดสงขลา ปัตตานีและสตูล
- 2) มิติด้านองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำกว่า แตกต่าง จากจังหวัดสงขลา ยะลาและสตูล
- 3) มิติด้านหน้าที่ต้องกระทำประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำกว่าและต่างจากจังหวัดสงขลา

จังหวัดปัตตานี

- 1) มิติด้านการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลจากระดับจังหวัดและอำเภอประเมินระดับความเหมาะสมสูงกว่า แตกต่างจากจังหวัดสงขลา ยะลาและนราธิวาส

2) มิติด้านหน้าที่ต้องกระทำ ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำกว่า แตกต่างจาก จังหวัดสงขลา ยะลาและสตูล

- 3) กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สภาพการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในจังหวัดปัตตานี อยู่ในระดับต่ำกว่าจังหวัดอื่น ๆ อีก 4 จังหวัด คือ สงขลา ยะลา นราธิวาสและสตูล

2. เปรียบเทียบตามศาสนา

2.1) ด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งกลุ่มไทยพุทธและมุสลิมประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความแตกต่างกันบ้างในบางกลุ่มมิติเช่น มิติด้านการกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลจากระดับจังหวัด มิติด้านที่มาของแหล่งรายได้และรายจ่าย

2.2) ด้านกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยภาพรวมไทยพุทธและไทยมุสลิมมีความแตกต่างกันทั้งในมิติย่อยและภาพรวม กล่าวคือ การดำเนินงานในกิจกรรมการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนกลุ่มไทยพุทธประเมินให้อยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มไทยมุสลิม

3. เปรียบเทียบตามระดับรายได้

3.1) ด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ.ระดับ .05 แต่จะพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มในมิติย่อยเกี่ยวกับเกณฑ์การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและมิติย่อยด้านหน้าที่ที่ต้องกระทำ โดยทุกกลุ่มรายได้ประเมินโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3.2) ด้านกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ.ระดับ .05 โดยกลุ่มรายได้ 6543 บาท/เดือน ประเมินให้อยู่ในระดับมาก ในขณะที่อีก 2 กลุ่มซึ่งมีรายได้น้อยกว่าประเมินให้อยู่ในระดับปานกลาง

4. เปรียบเทียบตามระดับชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล

4.1) ด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ.ระดับ .05 ระหว่างกลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ชั้น 1) กับองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางและขนาดเล็ก (ชั้น 2 3 4 5) แต่จะพบความแตกต่างในกลุ่มมิติย่อยได้แก่ คุณสมบัติผู้มีสิทธิ์สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาตำบล เกณฑ์การสิ้นสุดสมาชิกภาพองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและการ

ดำเนินงาน ซึ่งพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก ในขณะที่มิติด้านรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ประเมินระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับสูงกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก

4.2) ด้านกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในภาพรวมมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ.05 ระหว่างกลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล ขนาดใหญ่กับขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ประเมินการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบล ขนาดกลางและเล็กประเมินให้อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางต่ำ เมื่อพิจารณาในมิติย่อยพบที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ.ระดับ.05 เกือบทุกรายการ ยกเว้นมิติย่อยเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาผู้นำชุมชน อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบการประเมินระดับการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนแล้วพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางและขนาดเล็กประเมินให้อยู่ในระดับสูงกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่

5. เปรียบเทียบตามกลุ่มตำแหน่งและสถานภาพอาชีพ

5.1) ด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมพบที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ.ระดับ.05 โดยกลุ่มกรรมการและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการในระดับพื้นที่ประเมินให้มีความเหมาะสมในระดับมาก ในขณะที่ประชาชนประเมินให้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบตามกลุ่มมิติย่อยจะพบที่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มเกือบทุกมิติย่อย ยกเว้นในบางมิติเช่น หน้าที่อาจจัดทำ องค์ประกอบด้านรายจ่าย เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบระดับการประเมินในแต่ละมิติก็ยังพบว่าประชาชนประเมินให้อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ซึ่งมีระดับต่ำกว่าอีก 3 กลุ่มเช่นเดียวกับภาพรวม

5.2) ด้านกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ. ระดับ .05 โดยประชาชนและข้าราชการอื่นในระดับพื้นที่ประเมินการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำในขณะที่กรรมการ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลประเมินให้อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก

6. เปรียบเทียบตามระดับอายุ

6.1) ด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ.ระดับ .05 โดยทุกกลุ่มอายุประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างการบริหารอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาในมิตีย่อยก็มีลักษณะเดียวกัน

6.2) ด้านกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในภาพรวมมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ. ระดับ .05 โดยกลุ่มอายุ 53 ปีขึ้นไป ประเมินการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอยู่ในระดับมากในขณะที่กลุ่มอายุ 37-52 ปีกับกลุ่มอายุไม่เกิน 36 ปี ประเมินให้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบในมิตีย่อยก็พบความแตกต่างในลักษณะเดียวกัน

7. เปรียบเทียบตามเพศ

7.1) ด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ.ระดับ .05 โดยทั้ง 2 กลุ่มประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างการบริหารอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในกลุ่มมิตีย่อยก็มีลักษณะทำนองเดียวกัน

7.2) ด้านกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ.ระดับ .05 โดยกลุ่มเพศชายประเมินการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง ในขณะที่กลุ่มเพศหญิงประเมินให้อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางต่ำ เมื่อพิจารณาในกลุ่มมิตีย่อยก็มีทำนองเดียวกัน

ข. ข้อจำกัดของโครงสร้างการบริหารในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งกับชุมชน

1) ข้อจำกัดของโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล จากเกณฑ์ที่กำหนดระดับค่าเฉลี่ยของแต่ละรายการที่เป็นมิตีย่อยภาพรวมแต่ละมิติ และมิติในภาพรวมของโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์สรุปข้อจำกัดโครงสร้างการบริหารโดยพิจารณาเกณฑ์คะแนนสูงสุด (4) – คะแนนต่ำสุด (0)

ระดับค่าเฉลี่ย ≥ 3.24 = มีความเหมาะสมมากไม่จำเป็นต้องปรับปรุง

ระดับค่าเฉลี่ย < 3.24 = จำเป็นต้องพิจารณาแนวทางการปรับปรุง

เกณฑ์ดังกล่าวกำหนดขึ้นโดยอาศัยระดับคะแนนที่กำหนดให้ประเมินแบบสอบถามกล่าวคือค่าเฉลี่ย 3.24 เป็นการพิจารณาจาก 4 กลุ่ม คะแนนเฉลี่ยเดิมคือ

3.24 ขึ้นไป = เหมาะสมมาก

2.43 – 3.23 = เหมาะสมปานกลาง

.62 – 2.42 = เหมาะสมน้อย

.81 - 1.61 = เหมาะสมน้อยที่สุด

- 0 - .80 = ไม่เหมาะสม

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถพิจารณาและระบุข้อจำกัดด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนดังนี้:-

1) มิติโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวม (ทุกมิติย่อย) อยู่ในระดับที่เหมาะสมมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.3738) ดังนั้นการพิจารณาโดยภาพรวม จึงสรุปได้ว่าโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลขณะนี้เหมาะสมแล้วไม่เป็นข้อจำกัดในการดำเนินงานแต่อย่างใด

2) มิติโครงสร้างการบริหารในแต่ละกลุ่มมิติย่อยในแต่ละรายการ พบว่ามีกลุ่มมิติโครงสร้างการบริหารที่มีระดับคะแนนเหมาะสมปานกลางลงไปคือ:-

2.1) กลุ่มมิติเกณฑ์ด้านการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ มิติย่อยรายการต่อไปนี้:-

2.1.1) องค์การบริหารส่วนตำบล ที่จำนวนประชากรไม่ถึง 2,000 คนจะถูกยุบรวมกับพื้นที่ข้างเคียงโดยกระทรวงมหาดไทยได้

2.1.2) อาจจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

2.1.3) องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพียง 2 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีสมาชิกสภาจากหมู่บ้านละ 3 คน

2.2) กลุ่มมิติอำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมี 1 รายการคือ:-

2.2.1) มีอำนาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 10 ของภาษีอากรและค่าธรรมเนียม

3) กลุ่มมิติคุณสมบัติผู้มีสิทธิ์รับเลือกเป็นสมาชิกสภาตำบล ทุกรายการย่อยอยู่ในระดับเหมาะสมมากไม่เป็นข้อจำกัดเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหาร

4) กลุ่มมิติเกณฑ์การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมี 1 รายการคือ:-

4.1) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ถูกลงมติให้พ้นตำแหน่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา

5) กลุ่มมิติองค์ประกอบของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและการดำเนินงานมี 1 รายการคือ:-

5.1) นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งประธานและรองประธานองค์การบริหารส่วนตำบล

6) องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและการดำเนินงานมี 2 รายการคือ -

6.1) นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

6.2) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหารกิจการ องค์การบริหารส่วนตำบล

7) กลุ่มมิติด้านการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลจากจังหวัดและอำเภอ มี 3 รายการคือ

7.1) ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจที่อาจสั่งการคณะกรรมการบริหารทั้งคณะหรือบางคนพ้นตำแหน่งได้ตามคำแนะนำของนายอำเภอ

7.2) นายอำเภอรายงานเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้

7.3) ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถอนุมัติหรือไม่อนุมัติร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างงบประมาณเพิ่มเติม

8) กลุ่มมิตีองค์ประกอบด้านหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องทำ

ทุกรายการย่อยอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ไม่เป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

9) กลุ่มมิตีย่อยขององค์ประกอบหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่อาจจัดทำ มี 4 รายการคือ

9.1) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

9.2) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

9.3) การท่องเที่ยว

9.4) การผังเมือง

10) กลุ่มมิตีที่เป็นแหล่งรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล มี 6 รายการคือ:-

10.1) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

10.2) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล

10.3) รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

10.4) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนดไว้

10.5) เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้

10.6) รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้

11) กลุ่มมิติที่เป็นแหล่งรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล มี 6 รายการคือ:-

- 11.1) ค่าจ้าง
- 11.2) เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ
- 11.3) ค่าวัสดุ
- 11.4) ค่าครุภัณฑ์
- 11.5) ค่าสาธารณูปโภค
- 11.6) เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น

2) ข้อจำกัดในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนขององค์การบริหารส่วน

ตำบล

โดยภาพรวมแล้ว กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในตำบลระดับพื้นที่ปัจจุบันพบว่า อยู่ในระดับปานกลางและค่อนข้างน้อย กล่าวคือค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=2.9607) การพิจารณาถึงสาเหตุและสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชนเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอธิบายได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ปลายเปิด ตลอดจนการสนทนากลุ่ม (opened-end questions and focus group) ที่สามารถจำแนกองค์ประกอบที่ทำให้กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลางและค่อนข้างมีน้อยเป็นประเด็นหลักๆ ดังนี้

1) ประเด็นนโยบาย นโยบายการสร้างชุมชนเข้มแข็งที่กำหนดจากระดับสูง (รัฐ) เมื่อนำสู่การปฏิบัติยังไม่ชัดเจน ทำให้เข้ากรอบหรือทิศทางที่จะดำเนินกิจกรรม ความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องค่อนข้างหลากหลาย

2) สืบเนื่องจากความไม่ชัดเจนในเชิงนโยบาย ดังกล่าวทำให้การดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลยังคงถูกชี้นำโดยความเชื่อและความเคยชินกับการพัฒนาแบบเดิม คือการสร้างกิจกรรมการพัฒนาที่เน้นปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างถนน

3) ความเชื่อว่า ความทันสมัย (modernization) คือ สิ่งที่เป็นตัวชี้วัดการพัฒนา การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จึงยังคงติดอยู่กับค่านิยมที่เป็นวัตถุมากกว่าคุณค่าของวัฒนธรรมชุมชน การเปิดรับวิถีชีวิตของเมืองใหญ่ทุกรูปแบบจึงยังคงมีอิทธิพลต่อชุมชนชนบทโดยผ่านสื่อที่สำคัญคือวิทยุโทรทัศน์

4) การยอมรับคุณค่า และราคาของ "เงินตรา" ที่สูงกว่า "น้ำใจ" เช่นความร่วมมือ การเสียสละจากระดับบุคคลสู่ระดับชุมชน หรือส่วนรวมจึงเริ่มมีน้อยลง วัฒนธรรมแบบวัตถุนิยมก่อให้เกิดการ

แข่งขัน เขาตัวรอดจึงยังคงมีอิทธิพลต่อบุคคลกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำระดับพื้นที่

5) ผู้นำในที่นี้คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยังคงปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบการบริหารงานแบบเดิม เช่นการเน้นระบบพวกพ้องที่เป็นฐานคะแนนเสียง ตลอดถึงความสัมพันธ์ที่มีกับกลุ่มและพรรคการเมืองระดับเหนือจึงมีความพยายามสร้างระบบอุปถัมภ์ในการบริหารงาน ติดยึดกับการจัดทำโครงการด้านวัตถุ (infrastructure) มากกว่าจะเน้นความสำคัญขององค์การพัฒนา “คน” ตลอดถึง “วัฒนธรรมชุมชน” เพื่อสร้างโอกาสอยู่ในตำแหน่งต่อไปได้นาน ๆ

6) ช่องว่าง (gap) ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับชุมชนเป็นช่องว่างที่เกิดจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบริหารงานโดยขาดการเชื่อมโยงกับชุมชน (ประชาชน) อย่างแท้จริงทำให้เกิดภาพของสูญญากาศระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล กับประชาชน นำไปสู่คำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ว่าแท้จริงแล้วมีความโปร่งใสมากน้อยเพียงใด นำไปสู่ระดับความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนในระดับพื้นที่มีน้อย การร่วมมือกันเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จึงไม่สิ้นไหลเห่าที่ควร

ค. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพและข้อจำกัดของโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

โดยสภาพข้อเท็จจริงและโดยหลักการในเชิงทฤษฎี องค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นหน่วยการบริหารและการปกครองระดับรากหญ้า (grass root unit) ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าหน่วยการบริหาร-การปกครองหน่วยอื่นๆ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือหน่วยงานระดับภูมิภาค ซึ่งในส่วนนี้เป็นความได้เปรียบหรือเป็นข้อเด่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ประเด็นนี้จะเห็นได้จากความใกล้ชิดในการให้บริการกับประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ไม่ต้องเดินทางออกนอกชุมชนเช่น การจ่ายภาษีอากร นอกจากนั้นโอกาสในการที่จะทราบความต้องการของประชาชนและปัญหาในระดับพื้นที่ก็สามารถกระทำได้ง่าย เนื่องจากองค์ประกอบของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลล้วนแล้วแต่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนเองทั้งสิ้น โดยหลักการและสภาพความเป็นจริงแล้วคนเหล่านี้จึงควรจะนำเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการกับองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำไปดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดและก่อให้เกิดความพัฒนากับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม จากการประมวลประเด็นที่เป็นปัญหาและกลายเป็นข้อจำกัดขององค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผนวกกับความคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย จะพบว่าประเด็นที่เป็นข้อจำกัดในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนดังนี้-

1) ด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มีประเด็นที่เป็นข้อจำกัดคือ:-

1.1) ด้านคุณสมบัติ ที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของสมาชิก เป็นประเด็นที่หลายฝ่ายให้ความเห็นว่าจำเป็นต้องให้สมาชิกมีวุฒิการศึกษาในระดับหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ ภายใต้องค์ประกอบที่สำคัญคือ การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถมองปัจจุบัน เชื่อมโยงสูอนาคตได้ในระดับหนึ่งสมควรกับฐานะการเป็นผู้นำชุมชน

1.2) ภาระหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กำหนดหรือระบุไว้ค่อนข้างมาก แต่เมื่อพิจารณาจากจำนวนบุคลากร (พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล) ก็ยังมีค่อนข้างจำกัด ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3) สืบเนื่องจากประเด็นข้อ 1.2 ภาระหน้าที่ที่กระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาระดับพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลยังคงให้น้ำหนักกับโครงการด้านปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ โครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนา “คน” ในหมู่บ้านยังได้รับความสนใจน้อย

1.4) ความสำนึกและการรับรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่เป็นไปตามปรัชญาและหลักการของการเป็น “ผู้แทน” นั่นก็คือ ส่วนใหญ่จะมุ่งรักษาผลประโยชน์หมู่บ้านของตนเองมากกว่ามองในภาพรวมทั้งตำบล ก่อให้เกิดการสร้างโครงการพัฒนาที่ตอบสนองของกลุ่มบุคคลมากกว่าในภาพรวม นั่นก็คือ พื้นที่ของสมาชิก คนดังกล่าวก็ได้รับการพัฒนาได้มากกว่าพื้นที่อื่นๆ การพัฒนาจึงเกิดในรูป “กระจุก” มากกว่าจะ “กระจาย” ตามสภาพความเป็นจริง เนื่องจากการจัดลำดับโครงการพัฒนาจะเน้น “ตัวบุคคล” มากกว่าเกิดจากการจัดลำดับด้วยหลักการวางแผนโครงการอย่างแท้จริง

1.5) การติดขัดกับระบบ “เครือข่าย” เป็นสาเหตุและองค์ประกอบที่เชื่อมโยงจากข้อ 1.4 กล่าวคือ ความรู้สึกผูกพันกันระหว่างเครือข่ายตระกูลเดียวกันยังคงมีความเหนียวแน่นในระดับพื้นที่ ทำให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังยึดแนวทางการทำงานเพื่อตอบสนองเครือข่าย กระทั่งนำไปสู่ระบบอุปถัมภ์ เช่นการดึงพวกพ้องเข้าไปมีส่วนในกิจกรรมการพัฒนาหรือการให้โอกาสกับกลุ่มเครือญาติการได้รับความช่วยเหลือภายใต้โครงการพัฒนาที่กำหนดขึ้น เช่น กิจกรรมด้านการแก้ไข ปัญหาและบรรเทาอุทกภัย เป็นต้น

1.6) ความไม่โปร่งใส เป็นผลสืบเนื่องจากประเด็นในข้อ 1.4 กับข้อ 1.5 กล่าวคือ การขาดสำนึกเกี่ยวกับหน้าที่ บวกกับการติดในระบบเครือญาติ นำไปสู่การกระทำที่ไม่โปร่งใสในโครงการพัฒนา ขกขวยโอกาสที่มีช่องว่างจากกระบวนการตรวจสอบของประชาชนสร้างผลประโยชน์ระหว่างกลุ่ม ขาดการเปิดเผยข้อมูลในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ อย่างตรงไป-ตรงมา

1.7) ช่องว่างระหว่างระบบบริหาร นั่นก็คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นภายใต้ปรัชญาการกระจายอำนาจ ในขณะที่เดียวกันในระดับพื้นที่ยังคงมีบุคลากรสังกัด การบริหารส่วนภูมิภาค ที่สำคัญคือ ผู้ใหญ่บ้าน/กำนันซึ่งปัจจุบันจะถูกแยกออกจากกัน ในสภาพความเป็นจริงแล้ว ผู้ใหญ่บ้าน/กำนันจัดเป็นผู้นำระดับพื้นที่อีกส่วนหนึ่งที่จะมีบทบาทในการพัฒนา แต่ในสภาพความเป็นจริงบุคลากร 2 ส่วนนี้มักจะถูกแบ่งแยกออกจากกัน ไม่สามารถบูรณาการในระดับพื้นที่ได้ด้วยระบบการบริหาร-การปกครอง ก่อให้เกิดเป็นข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมการพัฒนาในระดับพื้นที่ได้อีกระดับหนึ่ง

1.8) ปัจจัยด้านประชาชน ในระดับพื้นที่ที่ยังไม่ได้ให้ความสนใจการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างจริงจัง จะด้วยข้อจำกัดด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่หลักการเลือกตั้งหรือใช้สิทธิเลือกตั้งไปแล้ว ตลอดถึงการไม่ได้รับโอกาส จากองค์การบริหารส่วนตำบลให้เข้าไปมีส่วนร่วมรับรู้ตลอดถึงการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนฯ อย่างแท้จริง ทำให้เกิดเป็นช่องว่าง (Gap) ระหว่างประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลในบางพื้นที่ ผลที่เกิดขึ้นก็คือต่างฝ่ายต่างอยู่ขาด การเชื่อมโยงข้อมูลตลอดถึงกิจกรรมที่กระทำ อาจจะมีบ้างก็เป็นเพียงแบบผิวเผินภายใต้การกำหนดขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหลัก

1.9) วัฒนธรรมการนับถือคุณค่า “น้ำเงิน” มากกว่า “น้ำใจ” ก่อให้เกิดการเน้นความสำคัญในเรื่องตัวเงิน มากกว่า การร่วมมือร่วมใจเพื่อประกอบกิจกรรม กล่าวคือ กิจกรรมที่ทำเน้นการใช้ “ตัวงบประมาณ” เป็นปัจจัยกำหนดความสำเร็จของงานมากกว่าอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนด้วยรูปการร่วมแรงกายแรงใจ วัฒนธรรมเมืองแบบทุนนิยมได้เข้ามามีผลต่อความคิดและการกระทำของคนในชุมชน กระทั่งวัฒนธรรมเดิม เช่นการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานล่มสลายไป นับเป็นประเด็นสำคัญยิ่งในสถานการณ์การพัฒนาประเทศในปัจจุบันที่พยายามเน้น “ปัจจัยด้านทุน” เป็นสิ่งสำคัญ

1.10) ความสอดคล้องต้องกันระหว่างนโยบายส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ที่ยังไม่สามารถบูรณาการกันได้อย่างลงตัว นั่นก็คือความเข้าใจในตัวนโยบายของระดับผู้ปฏิบัติในพื้นที่ที่ต้องสอดคล้องกับส่วนกลาง ย่อมจะให้เกิดความชัดเจนและไม่รู้สึกคลุมเครือในการปฏิบัติงานระดับพื้นที่

ง) แนวทางการพัฒนาโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความสอดคล้องและเอื้ออำนวยต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

จากผลการวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สามารถพิจารณาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเอื้ออำนวยต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้โดยพิจารณาปรับปรุงจากประเด็นโครงสร้างการบริหารที่มี

ระดับค่าเฉลี่ยเหมาะสมปานกลางลงมา ข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและการปรับปรุงข้อจำกัดอื่น ๆ นอกเหนือจากโครงสร้างการบริหาร ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้-

1. ด้านโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การพัฒนาปรับปรุงองค์ประกอบของโครงสร้างการบริหารในกลุ่มมิติและรายการย่อยดังต่อไปนี้-

- 1) เกณฑ์การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องพิจารณาทบทวนเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งในด้านจำนวนประชากร และจำนวนหมู่บ้าน ตลอดจนการยกฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาล
- 2) อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการออกข้อบังคับตำบลเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียม
- 3) การสิ้นสุดสมาชิกภาพสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในกรณีสิทธิการอุทธรณ์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด
- 4) องค์ประกอบของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและการดำเนินงาน ในประเด็นของนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งประธานรองประธานองค์การบริหารส่วนตำบล
- 5) องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลและการดำเนินงาน ในประเด็นนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการกิจการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
- 6) การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลจากจังหวัดและอำเภอ ได้แก่ ประเด็นผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งการคณะกรรมการบริหารทั้งคณะหรือบางคนพ้นตำแหน่งได้โดยคำแนะนำของนายอำเภอ นายอำเภอเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้และผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจอนุมัติ/ ไม่อนุมัติร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างงบประมาณเพิ่มเติม
- 7) องค์ประกอบหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่อาจจัดทำ ได้แก่ การให้มีตลาดเทียบท่าเรือ กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ การท่องเที่ยวและการผังเมือง
- 8) แหล่งรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับรายได้จากทรัพย์สิน สาธารณูปโภคและกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล รายได้เกี่ยวกับค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนด เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้ตลอดถึงรายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐอื่นจัดสรรให้

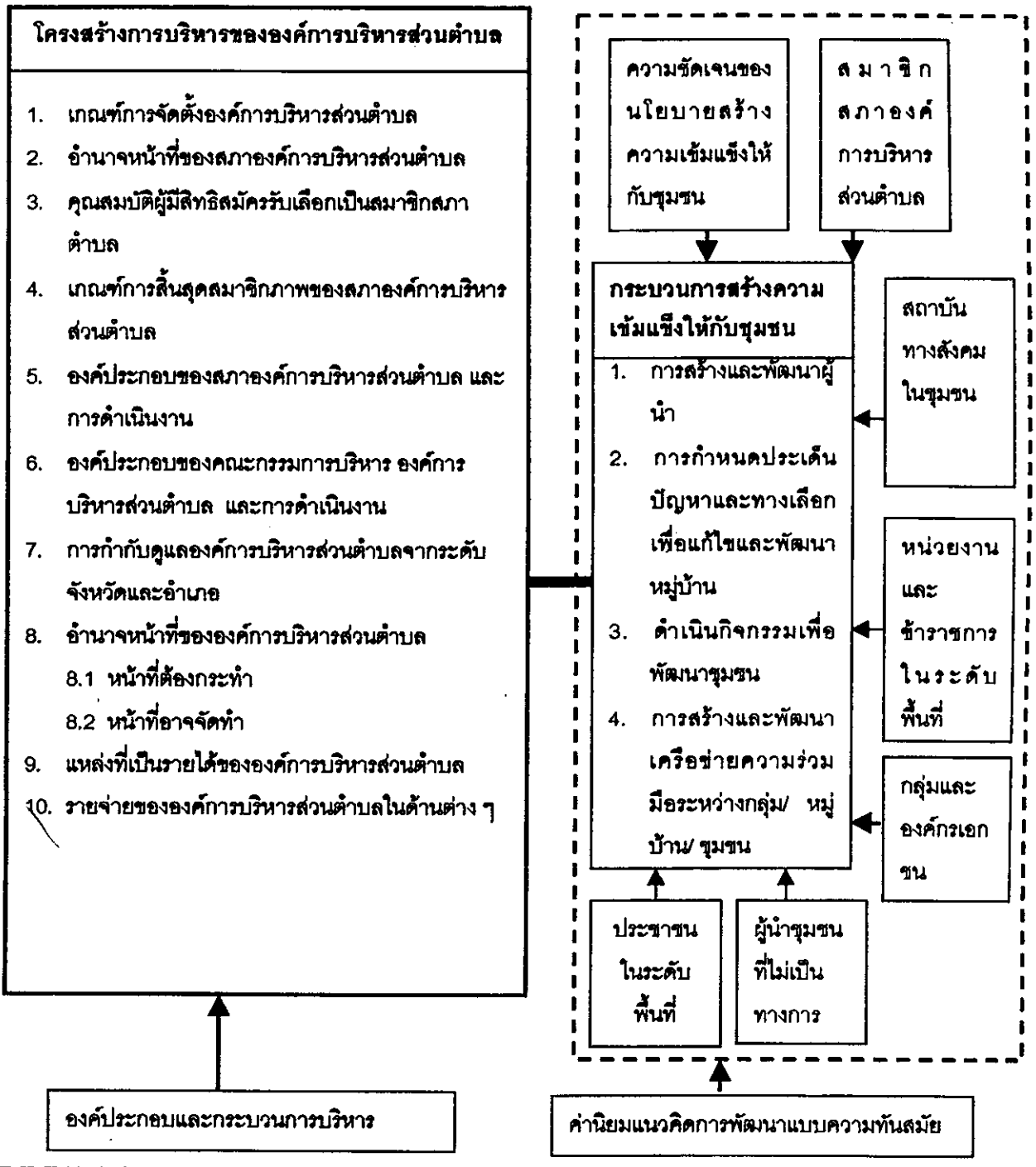
2. ด้านกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในด้านกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นมีประเด็นที่ต้องให้ความสนใจคือ สภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในขณะนี้คือมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง-ค่อนข้างน้อย โดยมีเงื่อนไขบางประการเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกเหนือจาก ข้อจำกัดด้านโครงสร้างการบริหารส่วนตำบล เช่น นโยบายของรัฐเองไม่ชัดเจน ขาดความเป็นเอกภาพ ฯลฯ ดังนั้น แนวทางการปรับปรุงในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลก็คือ การจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องลดโครงการประเภทโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) ในน้อยลง ให้ความสำคัญกับ “คน” และ “วัฒนธรรมชุมชนให้มากขึ้น ในประเด็นนี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของลินีนาซ ครุฑเมืองและคณะ (2539)และสถาบันดำรงราชานุภาพกับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย(2539)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปและชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงภายใต้การวิเคราะห์บูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณกับข้อมูลเชิงคุณภาพตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

สถานการณ์ภายใน – ภายนอกประเทศ

นโยบายรัฐบาล

ลักษณะและสภาพแวดล้อมของชุมชน (กายภาพ สังคมวัฒนธรรม)

จากแผนภูมิดังกล่าวสามารถนำมาพิจารณาอธิบายเพื่อสรุปผลการศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นถึงภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนทั้งในส่วนของตัวแปรภายในบริบทของการศึกษา (endogeneous variables) และตัวแปรภายนอกที่คาดว่าจะมีความเชื่อมโยงและมีส่วนสัมพันธ์กับตัวแปรภายในซึ่งจำแนกได้ดังนี้:-

ก. ตัวแปรในบริบทที่ทำการศึกษา (endogeneous variables) ได้แก่

1) **ตัวแปรโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล** ผลจากการศึกษาโดยภาพรวม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับบวกในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ซึ่งสามารถเทียบเคียงกับผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช (2545)กับสินีนุช คุรุทเมืองและคณะ(2539) ในการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลและศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ โครงสร้างการบริหารจัดการในส่วนของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจากผลการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า มีรายละเอียดที่เป็นมิตีย่อยโครงสร้างการบริหารที่ต้องพิจารณาปรับปรุงได้แก่

1.1) ด้านคุณสมบัติและความสามารถในการบริหารงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ควรสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในอันที่จะทำหน้าที่พัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้ เช่นคุณสมบัติด้านระดับความรู้ การมีวิสัยทัศน์ ความเป็นกลางในการทำงานที่ไม่ติดยึดกับระบบพวกพ้องซึ่งมีข้อสนับสนุนจากผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราชที่กล่าวข้างต้น นั่นก็คือ จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ยังขาดวิสัยทัศน์ไม่เห็นความสำคัญโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ยังติดอยู่กับโครงการที่มีลักษณะแบบเดิมที่เคยทำมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการพัฒนาประเภทโครงสร้างพื้นฐาน

1.2) **อำนาจหน้าที่** ความเป็นอิสระและการควบคุม เป็นประเด็นที่ยังคงเป็นอุปสรรคในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ อำนาจหน้าที่และความเป็นอิสระในการตัดสินใจด้านการบริหาร รายได้-รายจ่าย กับการควบคุมจากระดับอำเภอและระดับจังหวัดตลอดถึงจากส่วนกลางยังเป็นประเด็นที่เป็นคำถามจากองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากในการบริหารงานเพื่อตัดสินใจเช่นการจัดเก็บภาษีอากรเพิ่ม ยังคงอยู่ในกรอบการกำหนดจากส่วนกลาง การถอดถอน การพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภา การสิ้นสุดสมาชิกภาพหรือการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังคงอยู่ภายใต้การกำกับจากระดับอำเภอและจังหวัดเป็นต้น ดังนั้นการกำหนดอำนาจหน้าที่พร้อมอำนาจการตัดสินใจที่มีความชัดเจนสอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่กรณีกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับ

ชุมชนนั้นยังคงต้องการกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นยังคงต้องการกระบวนการและองค์ประกอบการบริหารที่มีอิสระในการคิดโดยไม่ติดยึดอยู่กับกรอบหรือโครงสร้างการบริหารในอดีตที่ผ่านมาที่เป็นภาพรวมหรือโครงสร้างการบริหารระดับประเทศที่ทำให้กลายเป็นข้อจำกัดในกระบวนการคิดหรือสร้างพัฒนาอย่างสอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชน(โกวิทย์ พ่วงงาม,2539)

2) **ตัวแปรด้านกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน** จะเห็นได้จากกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในระดับชุมชนที่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำนั้น มีสาเหตุที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายประการ เช่น สมาชิกสภาพองค์การบริหารส่วนตำบล โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ความชัดเจนของนโยบาย ค่านิยมการพัฒนาแบบเดิมที่ยึดติดอยู่กับกระบวนการสร้างความทันสมัยและปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน หน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ในระดับพื้นที่และประชาชนในชุมชนเอง เป็นต้น และยังพบว่ามืองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีผลต่อสภาพและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้แก่สถาบันทางสังคมในชุมชน ผู้นำแบบไม่เป็นทางการ กลุ่มและองค์กรพัฒนาเอกชน

สถาบันทางสังคมในชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียนในชุมชน จัดเป็นทุนทางสังคม (Social capital) ที่สำคัญยิ่งสำหรับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวเป็นการพัฒนาที่เน้นความสำคัญกับวัฒนธรรมชุมชน (Cultural identity) ที่แสดงถึงแก่นของชุมชนนั้น ๆ จากอดีตกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้นความคงอยู่และความสามารถพึ่งตนเองได้ของชุมชนจึงไม่อาจแยกจากสถาบันทางสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยสถาบันดังกล่าวในอันที่จะเชื่อมโยงการพัฒนาเข้ากับรากเหง้าของชุมชน และสามารถสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องเป็นจริง กระบวนการพัฒนาใดๆ ก็ตามที่สามารถดึงสถาบันทางสังคมในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเป็นกิจลักษณะย่อมจะนำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงสำหรับชุมชนนั้นๆ เฉพาะอย่างยิ่งจะก่อให้เกิดความพัฒนาที่ยั่งยืนกับชุมชนตลอดไป

กลุ่มและองค์กรเอกชน กลุ่มและองค์กรเอกชนในระดับพื้นที่เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่สามารถเข้ามาเติมให้กระบวนการดังกล่าวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น กลุ่มและองค์กรเอกชนแต่ละกลุ่มจะมีกิจกรรมตามแนวทางเฉพาะของกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาจึงต้องมีความลงตัวระหว่างกิจกรรมกับกลุ่ม หากสามารถทำได้จะก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนอย่างมหาศาล ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ก่อให้เกิดภาระในด้านทุนดำเนินการแต่อย่างใด ประการสำคัญก็คือการเปิดช่องและโอกาสให้กับกลุ่มเหล่านี้ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ทั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยราชการอื่นในพื้นที่เท่านั้น

ข. **ตัวแปรภายนอกบริบทการศึกษา (exogeneous variables)** สำหรับตัวแปรภายนอกบริบทการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลกับกระบวนการ

สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้น จัดเป็นตัวแปรหรือปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวที่สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้คือ:-

1) **นโยบายของรัฐบาล** การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนของรัฐบาลเกี่ยวกับการสนับสนุนความเข้มแข็งให้กับชุมชนระดับรากหญ้าทั้งที่มีต่อองค์การบริหาร-การเมืองระดับฐานราก คือองค์การบริหารส่วนตำบลว่ามีทิศทางอย่างไร เช่นการให้ความเป็นอิสระสำหรับอำนาจการตัดสินใจทำงานและงบประมาณ ตลอดจนการบริหารคนอย่างชัดเจน ย่อมทำให้การบริหารงานในส่วนนี้เกิดความเข้มแข็งได้มากยิ่งขึ้น ทำให้การบริหารงานเกิดความเข้มแข็งได้ภายใต้การสนับสนุนและส่งเสริมองค์การดังกล่าวอย่างแท้จริง ยิ่งไปกว่านั้น การที่รัฐบาลกลางกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศที่ชัดเจนด้วยแนวคิดการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในระดับรากหญ้า ย่อมจะทำให้การรับรู้ของหน่วยงานภาครัฐระดับพื้นที่ทุกหน่วยงาน เฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถยึดเป็นแนวทางการทำงานได้อย่างมั่นใจในนโยบาย ย่อมจะมีผลต่อการกำหนดกิจกรรมระดับพื้นที่ ที่ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับแนวนโยบายดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันการประสานความร่วมมือหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องระดับพื้นที่ก็สามารถดำเนินไปได้อย่างสะดวกและราบรื่น เนื่องจากทุกหน่วยงานทราบและเข้าใจนโยบายของรัฐไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยเชิงนโยบายที่ชัดเจนทั้งในวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระจึงนับเป็นปัจจัยเบื้องต้นจะนำไปสู่ความราบรื่นในกระบวนการปฏิบัติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2) **ลักษณะเฉพาะทางกายภาพและทางสังคมของชุมชน** สภาพแวดล้อมภายในชุมชน ทั้งทางด้านกายภาพ (physical) และสภาพสังคม วัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาเพื่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นจำเป็นจะต้องดำเนินงานภายใต้สภาพแวดล้อมของชุมชนเป็นสำคัญ นั่นหมายถึงการพยายามประยุกต์ใช้ทรัพยากรชุมชนอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ศักยภาพชุมชนในทุกด้านจะถูกนำมาใช้เป็นต้นทุนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาก่อนเป็นเบื้องต้น ทรัพยากรนอกชุมชนเป็นองค์ประกอบรองที่ต้องหลีกเลี่ยง ทั้งนี้เพื่อทำให้การพัฒนาที่เกิดขึ้น เกิดจากภายในชุมชนภายใต้กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างแท้จริง และที่สำคัญก็คือผลกระทบที่จะมีต่อระดับความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จากผลการศึกษานี้จึงสามารถสรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ นั่นก็คือโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วน

ตำบล มีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งกับชุมชนมีผลในทิศทางนั้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นการปรับปรุงองค์ประกอบโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลและการปรับปรุงกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในประเด็นต่าง ๆ ดังแผนที่กล่าวแล้วนั้นย่อมจะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกับชุมชนพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในเชิงบวกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การปรับปรุงในขั้นต้น เป็นแนวทางการปรับปรุงภายใต้ผลการศึกษาในภาพรวมที่ พบว่า

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก

1.2 ระดับความเหมาะสมของโครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับที่เหมาะสมมากและระดับการปฏิบัติงานด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

การปรับปรุงจึงควรเน้นที่ วิธีการทำงานภายใต้โครงสร้างองค์ประกอบและกระบวนการบริหาร นั่นก็คือปรับปรุงวิธีการทำงานด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนให้มีระดับความถี่และเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนให้มากขึ้นในประเด็นต่าง ๆ คือ

1) การสร้างและพัฒนาผู้นำชุมชน โดยการสนับสนุนและให้โอกาสกับผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถและมีความต้องการจะทำงานให้กับชุมชนโดยไม่ติดยึดกับระบบเครือข่ายหรือพวกพ้อง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้นำที่เป็นกลางในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีคุณสมบัติบุคลิกภาพอื่น ๆ เช่น ความรู้ วิสัยทัศน์ที่อยู่ในระดับนำชุมชนให้สามารถพัฒนาไปในทิศทางที่พึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง

2) การสร้างกระบวนการกำหนดประเด็นปัญหาและกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนที่เป็นระบบเปิด นั่นก็คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมระบุปัญหาตลอดถึงทางเลือกการแก้ปัญหาชุมชนของตนเอง ที่อาจดำเนินการโดยผ่านประชาคมตำบล การทำประชาพิจารณ์ หรือแม้แต่การประชุมกลุ่มเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่วมกันเป็นต้น การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นจะต้องอาศัยผู้นำชุมชนที่มีใจเปิดกว้าง มีความคิดและการกระทำที่ยืดความโปร่งใส ทำหายกาตรตรวจสอบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าหากัน ไม่มีช่องว่างทั้งด้านความรู้สึกร่วมและการปฏิบัติ

3) การดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน โดยเน้นหลักการที่สำคัญ คือ:-

-การประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายให้ได้มากที่สุด

-กิจกรรมการพัฒนาต้องให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชุมชน

-การเน้นผลประโยชน์ในภาพรวมให้มากที่สุด นั่นก็คือการพัฒนาที่เกิดขึ้นต้องยึด

หลักผลประโยชน์รวมมากกว่าผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ

-การดำเนินการกรรมการพัฒนาต้องยึดหลักการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีในชุมชนให้มากที่สุด การใช้ทรัพยากรนอกจากชุมชนเป็นทางเลือกรองเพื่อเสริมกิจกรรมชุมชนให้สมบูรณ์ บรรลุเป้าหมายการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป

-การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยสนับสนุนกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานในระดับพื้นที่ ทั้งทางด้านการศึกษา วัฒนธรรม สาธารณสุข หรือด้านการพัฒนา เป็นต้น โดยมี องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแกนหลักในการดำเนินงาน ยิ่งไปกว่านั้น การที่สามารถประสานหน่วยงาน ภาคเอกชนเข้ามาช่วยสนับสนุนกิจกรรมได้ก็จะยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพกิจกรรมการพัฒนาให้บรรลุประสิทธิผลได้มากขึ้น

-การตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาระดับชุมชน เพื่อควบคุมการบริหารงานและประเมินประสิทธิภาพตลอดถึงประสิทธิผลของงาน/กิจกรรม ให้พร้อม สำหรับการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาที่กำหนด ตลอดถึงลดความสูญเสียทั้งเวลา และทรัพยากรโดยไม่จำเป็นให้เหลือน้อยลงหรือไม่มีเลยได้เช่นกัน

4) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่ม/หมู่บ้าน/ชุมชน นั่นก็คือการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชนและระหว่างชุมชนเพื่อให้เกิดเครือข่ายการทำงาน หรือเครือข่ายข้อมูลที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ยิ่งไปกว่านั้น การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลในเชิงวิชาการ ทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นมรรควิธีที่นำไปสู่ความเป็นปึกแผ่นระหว่างชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชนระดับรากหญ้าได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกระบวนการและโครงสร้างการบริหารงาน จากข้อเสนอแนวทางแรกที่เน้นการปรับปรุงวิธีการและกระบวนการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่แนวทางที่สองนั้นนอกจากปรับปรุงวิธีการทำงานตามที่ได้กล่าวไปแล้ว จำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างการ

บริหารบางส่วนขอองค์กรบริหารส่วนตำบลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการดำเนินกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยมีประเด็นหลักที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) ด้านอำนาจการตัดสินใจขององค์กรบริหารส่วนตำบลที่ควรมีความชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านแหล่งที่มาของรายได้-รายจ่าย การขยายฐานการจัดเก็บภาษี อำนาจการเพิ่มสัดส่วนการจัดเก็บภาษี ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารที่มีฐานด้านงบประมาณรองรับที่ชัดเจน

2) การควบคุมจากหน่วยงานระดับภูมิภาคคืออำเภอและจังหวัด เป็นประเด็นที่ต้องประสานให้เกิดความชัดเจนระหว่างองค์กรบริหารส่วนตำบลกับหน่วยเหนือ กล่าวคือ การสร้างดุลยภาพระหว่างอำนาจกับการตรวจสอบโดยเกิดจากข้อตกลงร่วมทั้งสาระขอบเขตและกระบวนการระหว่างหน่วยงานดังกล่าว โดยยึดหลักผลประโยชน์ของส่วนรวมหรือชุมชนเป็นศูนย์กลาง

3) องค์ประกอบด้านคุณสมบัติของสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลบางประการ เช่น ระดับการศึกษา หรือคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล น่าจะนำมาพิจารณาคณะผู้สมัครที่สามารถเป็นผู้นำทางความคิดและกระบวนการคิดให้กับชุมชนได้ในระดับหนึ่ง ด้วยสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้านที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ความสามารถด้านความรู้และความคิดที่จะยืนหยัดในสถานการณ์เช่นนี้ได้จึงควรกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติขั้นต่ำ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถบูรณาการความคิดเข้าสู่กระบวนการบริหารในระดับชุมชนได้อย่างเป็นระบบ

จากที่ได้กล่าวถึงข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงทั้ง 2 ระดับนั้นจะเห็นได้ว่า แนวทางแรกจัดเป็นนโยบายระยะสั้น ที่สามารถดำเนินการได้โดยองค์กรบริหารส่วนตำบลด้วยการปรับปรุงวิธีการบริหารงานและดำเนินกิจกรรมการพัฒนาที่มีและที่จะต้องทำต่อไปในอนาคต ในขณะที่ข้อเสนอแนะส่วนที่สอง จัดเป็นข้อเสนอแนะในระยะยาวที่จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบร่วมจากระดับรัฐบาล ซึ่งมีความซับซ้อนในขั้นตอนและกระบวนการที่จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาเข้ามาเป็นเงื่อนไข อย่างไรก็ตามด้วยสภาพการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในขณะนี้จะมีความเป็นไปได้และก่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมอย่างสอดคล้องกับหลักการเชิงทฤษฎี ได้มากน้อยเพียงใดยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ เช่นนโยบายของรัฐบาล สภาพแวดล้อมของชุมชน การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น ดังนั้นข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นในขณะนี้ จึงเป็นเพียงแนวทางหนึ่งในอันที่จะทำให้การบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของแต่ละชุมชน

สรุปท้ายบท

จากการสรุปผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพภายใต้กระบวนการบูรณาการและสังเคราะห์เพื่ออธิบายและให้ข้อเสนอแนะดังรายละเอียดที่กล่าวไปแล้วนั้น น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์กับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลได้ในระดับหนึ่งซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนเพื่อประยุกต์ให้เหมาะสมสอดคล้องสถานการณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งปฏิรูประบบบริหารราชการได้อย่างเหมาะสมและเกิดผลในภาคปฏิบัติตามที่คาดหวังต่อไป